

Strukturreformen og de ældre

Kommunerne har skabt en kommunalreform II fra 1985 frem til i dag.

I 2007 står vi altså i virkeligheden ved kommunalreform III.

Af Roger Buch

Danmark står over for en strukturreform, som vil blive gennemført fra 2007, men som allerede har udløst stor aktivitet i kommuner og amter, der er i fuld gang med forberedelsen af reformen. Reformen vil reducere landets 14 amter til fem regioner og antallet af kommuner fra 275 til omkring 100. Inden nytår 2004 skal kommunerne meddele indenrigsministeren, hvilke af deres nabokommuner, de ønsker sammenlægning med eller alternativt hvilke af naboerne, der indgås samarbejdsaftaler med. Så snart der er givet grønt lys fra Folketinget, kan de nye kommuner begynde de egentlige forberedelser.

Kommunalvalget den 19. november 2005 er en vigtig milepæl, for her vælges politikerne til de nye kommuner, og de har så et år til planlægning af sammenlægningen. De gamle kommunalbestyrelser får samtidig forlænget deres valgperiode med ét år. Mange borgere vil altså i 2006 have to kommunalbestyrelser: Den nye planlæggende og den gamle, som vil stå for den daglige drift i 2006 på baggrund af de budgetter, som vedtages før valget i 2005.

Konsekvenser for de ældre

De nye kommuner vil få konsekvenser for alle borgere – også ældre borgere. De 275 forskellige skatte- og serviceniveauer skal harmoniseres til 100. Nogle vil altså opleve stigende skat, mens andre får glæde af det modsatte. Nogle vil få mere og bedre service end før, mens andre vil mærke forringelser. Eksempelvis bruger de kommuner, som betaler mest til hjælp til ældre over 65 år mere end 65.000 kr. pr. ældre, mens de, som giver mindst, anvender omkring 30.000 kr. Hvis to sådanne kommuner skal lægges sammen, skal der findes ét fælles niveau, hvilket bliver et stort politisk slagsmål.

På samme måde giver kommuner, der tildeler mest hjemmehjælp, mere end 10 timer pr. uge i gennemsnit pr. ældre, mens de kommuner, som tildeler mindst hjemmehjælp, giver to en halv time i gennemsnit pr. ældre. Når to, tre eller fem kommuner sammenlægges, vil der altså være vidt forskellige serviceniveauer i

Roger Buch

forhold til de ældre borgere. Den samme type ældre behandles ikke ens i kommunerne, men efter reformen skal behandlingen være ens. Også institutionsstrukturen vil komme i søgelyset: Skal alle plejehjem bevares? Skal der være en integreret ordning, som nogle kommuner har valgt, eller en ikke-integreret ordning, som andre har valgt? Der venter altså store politiske slagsmål i de nye kommuner, og her kan alle ældre – og alle andre borgere – godt ruste sig, hvis ikke løsningen skal blive laveste fællesnævner.

Den lyttende kommune

Strukturreformen vil også i bredere forstand være en anledning til at revurdere hele den måde, som kommunerne fungerer på, og det kan føre til både forbedringer og forringelser. Formentlig vil linjen fra de seneste 15 års reformer blive fulgt. Den såkaldte *New Public Management*-bølge har blandt andet bygget på decentralisering til institutionerne/brugerbestyrelserne, bruger- og borgerundersøgelser, kontraktstyring osv. Disse mange delreformer har ændret kommunernes funktionsmåder i så stort et omfang, at de samlet set har skabt en kommunalreform II fra 1985 frem til i dag. I 2007 står vi altså i virkeligheden ved kommunalreform III.

Det fremherskende ideal i kommunalreform II har været den 'responsive stat', som det blev formuleret i midten af 1980'erne: Et ideal om at den offentlige sektor skal lytte til borgerne og tilpasse ydelserne til borgernes ønsker. Idealet om den lyttende kommune lyder meget demokratisk og tiltalende, men spørgsmålet er, hvor godt mange ældre passer ind i management-guruernes moderne systemer?

Passer ikke til de ældre

For forudsætningen for, at kommunen kan lytte er, at der bliver sagt noget. Og mange ældre er for svage til at sige noget eller til at sige det særligt højt. Her passer unge, ressourcestærke, højtuddannede, internetbrugende, bilkørende ... mennesker langt bedre

ind i den moderne offentlige sektor. Nogle ældre har ingen problemer: De kan bruge tast-selv systemerne på internettet, de kan forhandle deres servicekontrakt med kommunen, de kan benytte frit-valg-mulighederne, de kan deltage i brugerundersøgelser osv. Men mange ældre kan ikke alt dette og ej heller gå ind i brugerbestyrelsen eller ældrerådet. Det er et af de mest oversete problemer i velfærdstaten: At store grupper af borgere ikke passer ind i de moderne modeller og ikke kan benytte de mange muligheder. Og hvem vinder så kampen om ressourcerne? De højtråbende og aktive? Eller de tavse og passive? Dette er en stor udfordring ikke mindst for ældreområdet. Kommunalreform II er på mange måder en lige så stor udfordring, som den kommende reform III. Og problemet med 'de tavse borgere' er også yderst relevant i forhold til de mange politiske slagsmål, som strukturreformen udløser i 2006 og årene fremover. Også her kan det vise sig at være en fordel at være ung, ressourcestærk, højtuddannet, internetbrugende, bilkørende osv. – en fordel både for at vinde kampen, men også en fordel i forhold til at leve med konsekvenserne af både reform II og III.

Roger Buch er ph.d., cand.scient.pol. samt lektor ved Danmarks Journalisthøjskole, Århus.

